

Βυζάντιον

Μεταξύ Ανατολής και Δύσεως

22ον

Ο Ιστορικός Ιωάννης ο Έφεσου πού έγραψε Ιστορία της εποχής εκείνης σε συριακή γλώσσα, περιγράφει ως εξής τη φρίκη της εισβολής τους: «Το τρίτο έτος της βασιλείας του αυτοκράτορος Τιβέριου, ο καταραμένος λαός των Σαύων εισέβαλε στην αυτοκρατορία. Διέτρεξε όλη την Ελλάδα, τις επαρχίες της Θεσσαλίας και της Θράκης, κατέλαβε πολλές πόλεις και φρουρία, κατέστρεψε, έκαψε, διήρπασε και κατέκτησε τη χώρα και έγκαταστάθηκε άφοβα, σαν σε δική του γη. Κι' αυτό κράτησε τέσσερα έτη, κατά τα οποία ήταν άπολυτος έλευθερο στη χώρα να έγκλιθόνταν και ν' απλώνονται. Κατέστρεψαν και έκαψαν τα πάντα ως το Μέγα Τείχος και άρπασαν όλα τα αυτοκρατορικά κοπάδια — χιλιάδες ζώα, και τα κοπάδια των Ιβιδών. Κι' ως τώρα εινε έγκαταστημένοι ήσυχα στις ρωμαϊκές επαρχίες, ξενιοσάτα και χωρίς φόβο, ληστεύουν, καιουν, σκοτώνουν' έγιναν πλούσιοι: έχουν ασήμι και χρυσάφι, κοπάδια άλόγων, άναριθμητα στρατεύματα' και έμαθαν να πολεμούν καλύτερα από τους Ρωμαίους».

Μόνο μετά τη συνθήκη της ειρήνης με τους Πέρσες, το 591, ο αυτοκράτορ Μαυρίκιος μπόρεσε να διατάξει τα στρατεύματά του και να τα εστρέψουν στην Δαρδάρους. Οι πολυήμερες επιχειρήσεις, σκληρές και φοβικές, διήρκεσαν από το 591 ως το 602. Ύστερα από πολλές περιπέτειες, που συχνά έφεραν την αυτοκρατορία σε κίνδυνο, φαινόταν πως θα κατέληγαν σε άποφασιστικές έπιτυχίες όταν ξεκίνησε από Βυζάντιο στρατιωτικό κίνημα που έμελλε να καταστρέψει το αποτέλεσμα των μακρών αυτών προσπάθειών.

Η επανάσταση, που έμελλε να κοστίσει τη ζωή στον αυτοκράτορα Μαυρίκιο, μάς δείχνει μέχρι ποίου σημείου τα συμφέροντα της κάστας επικρατούσαν, σ' όλες τις κατηγορίες των πολιτών, πάνω από τα γενικά συμφέροντα. Εκείνο που πραγματικά την προέκάλεσε, ήταν η δυσφορία που είχε γεννηθεί ή κακή κατάσταση των δημοσίων οικονομικών και τα φορολογικά μέτρα, τα οποία η κυβέρνηση αναγκάσθηκε να πάρη λόγω της ελλείψεως χρημάτων. Άκοούσε, μιά μικρή σφοδρή, ώστε ή λαϊκή όργη, που εκδηλωνόταν με πολλές στάσεις, να ξεσπάσει άπτότομα σε βίαιη επανάσταση. Μιά διαταγή του αυτοκράτορος, που υποχρέωνε τα στρατεύματα να διαχειμάσουν εις την άριστερή όχθη του Δούναβη, για να μη παραχωρήσουν στους Άβάρους κανένα τμήμα των άνακαταληφθέντων εδαφών, έδωσε την άφορη μιάς έξεγέρσεως, που μετεδόθη σιέως σ' όλη την πρωτεύουσα. Ο στρατός, οδηγούμενος από ένα άπλοον κενταύρο (έκατόνταρχον), τον Φωκά, έγκατέλειψε

το στρατόπεδο και έβάδισε κατά της Κωνσταντινουπόλεως. Η αφήγηση των γεγονότων αυτών, όπως μάς τα περιγράφει ο Θεοφύλακτος Συμκοκτάτας, εινε εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, γιατί αποδεικνύει πόσο εύθραυστη ήταν αυτή ή αυτοκρατορική άπολυταρχία, που φαινόταν τόσο τρομερή έξωτερικά και που με την παραμικράν επανάσταση έμενε ανίσχυρη και άσπλη, εκτεθειμένη στην εκδίκησι των δυσαστημένων και τη μανία των φιλοδόξων.

Ο Μαυρίκιος, όταν έμαθε πως ο στρατός εβάδιζε υπό τας διαταγές του Φωκά, κατέληφθη από τρόμο και του έστειλε, σαν σε βασιλέα, πρέσβεις, τους όποιους ο κενταύριον άρνήθηκε να δεχθή. Έν τώ μεταξύ, ένα μέρος των στρατευμάτων, άποφασισμένο να εκθρονίση τον αυτοκράτορα, άλλα που διάταξε στην έκλογή του διαδόχου του, έστειλε άγγελιαφόρο στο γυιό του Θεοδοσίο και του ζητούσε ή να δεχθή το θρόνο ή να τον προτείνη στον πεθερό του Γερμανό, που ήταν τότε ύπατος. Όταν τώ έμισε ο Μαυρίκιος κατέληφθη από τέτοια ύπατοι που χωρίς να σκεφθή πως έπρεπε να τη μόνη έλπίδα σωτηρίας διατάξει τη φρουρά και το να σφραγίσουν τα τείχη, έστειλε τον Γερμανό να παρουσιασθή μπροστά του. Τού έδωσε, τον κενταύρο ως προοίμιον και δεν του έκουσε την πρόταση να τον βασιλεύσει. Ο Γερμανός κατέφυγε τότε στον ναό της Παρθένου, όπου άλλες σπηλαιόσεις την είσοδο των στρατιωτών που ερχόνταν να εκτελέσουν την αυτοκρατορική διαταγή και ο Μαυρίκιος, στρέφοντας την όχη του εστρέψεν του γυιού του, τον Θεοδοσίο. Η άναρχία και ή όργη άναμωσαν από άρα σε άρα μέσα στην πόλι. Ήξεραν πως τα στρατεύματα πλησίαζαν. Ο λαός, πλημμυρίζοντας τον Ίπποδρόμο, ούρλιαζε βλαστήμιες και άπειλες θανάτου κατά του αυτοκράτορος.

Ο Πατριρκιος Κωνσταντίνος, θεωρούμενος ύποπτος και μισούμενος γιατί ήταν έμπιστος και φίλος του Μαυρίκιου, κινδύνευσε να συλληφθή από το πλήθος. Διέφυγε, ενώ οι στασιασται πυρπολούσαν το σπίτι του και, μαζί με τον αυτοκράτορα ντυμένοι λαϊκά ρούχα, κατέφυγε σε ένα πλοιο πού, λόγω της τρομερής θαλασσοταραχής, δεν έπέστρεψε στους δυό ψαγιάδες ν' απομακρυνθούν περισσότερο από εκατόν πενήντα στάδια από την πόλιν, και την εκκλησία του Άγίου Αυτονόμου Μάρτυρος. Έν τώ μεταξύ, οι άρχηγοι του δήμου των Πρασίνων έπηγαν και συνήνησαν τον Φωκά, εδήλωσαν ύποταγή σ' αυτόν και τον συνάδουσαν ως τα πρόθυρα της πόλεως. Όταν ο πληθυσμός ειδε τους στρατιώτες να πλησιάζουν, έκρηχθη ύπερ του νέου άρχοντος, αυτού του κενταυριώου που δεν τον έγνωριζε κανείς, αλλά που μέσα στην ξαφνική κατάρευσι της έξουσίας, είχε με το μέρος του ένα

στρατό. Ο Φωκάς τότε έστέφθη στην εκκλησία του Άγιου Ιωάννου του Βαπτιστού και κατά τα αυτοκρατορικά έθιμα έστρεψε και την σύζυγον του Λεοντίαν. Την άλλην ήμέραν παρουσιάσθηκε στους ύπτικούς του όρθιος μέσα σ' ένα άρμα συρόμενον από τέσσερα άσπρα άλογα, ρίχνοντας στο πλήθος φούχτες χρυσά νομίσματα, άνάμεσα σε ζητωκραυγές και έπευφημίες. Σε λίγες ήμέρες παρουσιάσθηκε στον Ίπποδρόμο και έδωσε στους στρατιώτες, ως μισθόν και ως άμοιβήν γιατί τον βοήθησαν ν' άνέβη στον θρόνο, μεγάλα χρηματικά ποσά. Βίαιος και αίμοδιψής, ο Φωκάς δεν μπορούσε ν' άφήση στην ζωή τον καθαιρεθέντα γηραιόν βασιλέα. Έστειλε στρατιώτες να τον συλλάβουν και τον έσκότωσε άφου έθανάτωσε μπρός στα μάτια του τους πέντε γιούς του. Τα πτώματα έρρίφθησαν στην θάλασσα και τα κεφάλια μετεφέρθησαν στην Πόλιν και ξετεθήσαν εις δημοσίαν θέαν. Η σύζυγος και οι θυγατέρες του άτυχού Μαυρικίου εκλείσθησαν σε μοναστήρι, αλλά έπειδή και πάλιν ο Φωκάς δεν ήταν ήσυχος, τις πήρε από κει και τις έσκότωσε. Άκολούθησαν και άλλες εκτελέσεις: όλοι όσοι έθεωρούντο όπαδοί του Μαυρικίου έσφάγησαν. Ο τελευταίος γιός του πρώην αυτοκράτορος, ο Θεοδόσιος, που είχε διαφυγή ως τότε άπονεύει, μέσα στην εκκλησία του ναού της Βλαχίας Βασιλει — Ο Φωκάς προσπάθησε να στερεώση την έξουσία του με την τρομοκρατία. Αυτή όμως ήταν σύντομη και καταστρεπτική.

Τα όκτώ χρόνια κατά τα οποία ο Φωκάς κατώρρωσε να κρατηθή στην έξουσία, ήταν για το Βυζάντιον περίοδος πένθους και άγωνίας. Ένώ οι Πέρσαι εκτυπούσαν την αυτοκρατορία άπ' έξω, γράφουν οι παλαιοί χρονογράφοι, ο Φωκάς την κτυπούσε από μέσα. Η άναρχία ήταν πλήρης. Ο Ναρσής, ο μόνος στρατηγός, του όποιου ή στρατιωτική ικανότης εδικαιολογούσε κάθε έμπιστοσύνην, δεν μπορούσε να ύποφέρη τον ζυγον αυτού του κενταυριώου και άρνήθηκε να τον ύπηρετήση. Ο βασιλεύς της Περσίας, Χοσρόης Β', έσπευσε να ν' επωφεληθή από τις τόσο ευνοϊκές περιστάσεις και ξεσάρχησε τον πόλεμο. Αυτός κράτησε από το 604 ως το 609 και ήταν για την αυτοκρατορία μιά άτελείωτη σειρά ήττών. Στην Έδεσσα, στο Άρξαιμόν, τα στρατεύματα του Φωκά άνετράπησαν και ήναγκάσθησαν να υποχωρήσουν. Η μεθοριακή πόλις της Δάρας άνακατατέληφθη από τους Πέρσας που συνεχίζοντας την προέλασιν τους, κατέκλυσαν και κατέλασαν την Άρμενία, την Μεσοποταμία, την Συρία, την Παλαιστίνη, την Μικράν Άσίαν και έφθασαν τέλος ως την Χαλκηδόνα, κοντά στην πρωτεύουσα. (Λύριον ή συνέχεια)

Πρωτ. Θ. 6 Ιανου 1941

Ἐνῶ τὰ βυζαντινὰ στρατεύματα προσπαθοῦσαν ν' ἀνακτήσουν ἔτσι ὅλες τὶς ρωμαϊκὲς δυτικὲς κτήσεις, τὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας ὑφίσταντο διαρκῶς ἐπιδρομὲς βαρβάρων. Σλαῦοι, Οὐννοι, Ἀραβες, ὅλοι αὐτοὶ οἱ πολεμικοὶ καὶ νομαδικοὶ λαοί, ἀπειθάρχητοι ἀλλὰ σκληροί, θαρραλέοι καὶ πτωχοί, ὠρμούσαν πρὸς τὸ Βυζάντιο μὲ ἀχαλίνωτο πόθο ἀρπαγῆς. Συνηθισμένοι νὰ ζοῦν ἀπὸ περιπέτειες καὶ λεηλασίες, πῶς νὰ μὴ μεθύσουν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀποκτήσεως ὅλων αὐτῶν τῶν θησαυρῶν τοὺς ὁποίους ἡ φαντασία, ἐνισχυομένη ἀπὸ τοὺς θρύλους, ἐβλεπε ἀνεξάντλητους καὶ μυθικούς; Οἱ πρῶτες ἐπιδρομὲς τους, λίγο μετὰ τὴν στέψη τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κατέληξαν σὲ μιὰ φοβερὴ σφαγή· ὅταν ὁμως ἔμαθαν πῶς τὰ σύνορα ἦσαν ἀφρούρητα, ὅταν ἐνόμισαν ὅτι ἡ αὐτοκρατορία, ἀπασχολημένη μὲ τὶς μακρινὲς κατακτήσεις της, δὲν εἶχε νὰ τοῖς ἀντιτάξῃ παρὰ μόνο ἐξασθενηθέντα ταγματα καὶ κακωπλισμένους φρούρους, ἐπανελάβαν τὴν ἐπιθετικὴν ἐπιμονὴν ποὺ δὲν ἔχασε τὸ θάρρος της πρὸς τὴν καμμιὰν ἀπειλήν. Ἀπὸ τὸ 534 ὡς τὰ 562 ἐγέναντο περισσότερες ἀπὸ δεκά εἰσβάσεις Σλαύων καὶ Οὐννων. Ἡ Σκυθία, ἡ Μοισία, ἡ Θράκη, ἡ Ἑλλάς εἶδαν νὰ εἰσβάλλουν οἱ βαρβαρικὲς ὀρδές, ποὺ ἔκαιαν τὰ πάντα, ἐσφαζαν τοὺς εἰρηνικοὺς πληθυσμούς, ἐληλατοῦσαν καὶ ὠνειρεύοντο νὰ φθάσουν στὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ἀποθήκη ὅλων τῶν θησαυρῶν τοῦ κόσμου, μὲ τὴν ἀνετη καὶ ἡδονικὴ ζωὴ. Στὰ 540 ἐπλησίασαν στὰ τείχη τῆς Πόλεως καὶ στὰ 558 ἦλθαν πάλι καί, χωρὶς τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Βελισσαρίου θὰ τὰ ἐκυρίευσαν. Διέφυγε ἡ Πόλις τὴν συμφορὰ αὐτὴν ποὺ θὰ ἦταν ἡ καταστροφὴ της καὶ τελικὰ οἱ προσπάθειες τῶν βαρβάρων συνετρίβησαν. Ἀλλὰ μὲ τί θυσίες! Ὅχι μόνον ὁ ἀγὼν ἦταν σκληρὸς καὶ δαπανηρὸς, ἀλλὰ πρὸ παντὸς οἱ ἐπαρχίαι ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐξέσπασεν ἡ βαρβαρικὴ θύελλα ἐμείναν κατεστραμμένες καὶ χωρὶς πληθυσμό, γιατί ὅσοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους δὲν ἐσφάγησαν ἢ δὲν ἐπάρθηκαν δούλοι ἠναγκάσθησαν, γιὰ νὰ σώσουν τὴν ζωὴ τους, νὰ καταφύγουν στὰ δάση καὶ στὰ ὄρη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2 τα βόρεια σύνορα, ή καταστάσις δέν ήτον λιγώτερο σοβαρή. Τό 617, οί όρδες τών 'Αβάρων, συνοδευόμενες από σλαυϊκές φυλές, μπήκαν στην Θεσσαλίαν, την 'Ηπειρον, την Θράκην, εκτύπησαν την Θεσσαλονίκη, και ό 'Ηράκλειος μόλις σώθηκε απ' την αίχμαλωσίαν. Με πολλήν πονηρίαν, ό αρχηγός τών 'Αβάρων, ό Χαγάνος, του έστειλε άπεσταλμένους και του προσέφερε συνδιαλλαγην και συμφιλίωσιν. 'Ο αύτοκράτωρ πήγε άμέσως στην 'Ηράκλεια για

νά διαπραγματευθή με τον αντίπαλον του, στον όποιον έφερνε πολύτιμα δώρα: συνωδευόταν από όλόκληρο στρατό ήθοποιών, άλόγων ίπποδρομίας, άρματηλατών, άρμάτων, για να τιμήση τις μεγάλες γιορτές της συνάψεως της ειρήνης. Μετά τρεις ήμέρες έφθασε και ό Χαγάνος και άμέσως έστησε ένεδρα για να συλλάβη τον 'Ηράκλειο άκριβώς την στιγμήν που είχεν όρισθή για την συνάντησίν τους. Εύτυχώς ό αύτοκράτωρ είδοποιήθηκε την τελευταία στιγμή και έφυγε, βγάζοντας γρήγορα την πολυτελή στολήν που θα τον πρόδιε και φορώντας ρούχα του λαού. Καί έτσι, έχοντας τό σπέρμα του κρεμασμένο από μίτρα του, κατώρθωσε να γυρίση στην Κωνσταντινούπολιν. Οι Άβαιοι τον κινήσαν ματαιά, αλλά τό στρατεύματά τους έφθασαν ως τα τέλη της πάλαιας, διηρησάν τα προάστια, άρπάξαν τις αύτοκρατορικές άποσκευές και όλα τά θεατρικά σύνεργα που προωρίζοντο για τις έορτές της ειρήνης, έλεηλάτησαν τις εκκλησίες άρπάζοντας τους θησαυρούς και ξανάφυγαν τέλος με κολοσσιαίον πλήθος αίχμαλώτων, άνδρών και γυναικών: διακόσιες έβδομήντα χιλιάδες, κατά τά λεγόμενα του Νικηφόρου, που δέν διστάζει μπρός σε κομμιά ή περβολή. 'Ικανοποιημένοι από τό λάφυρά τους και άνίκανοι να κάμουν κανένα πολιτικόν σχέδιον, οι Άβαιοι αύτοί, που ένας τακτικός στρατός θα τους διέλυε εύκολα ξαναγύρισαν στα βόρεια με τή λείαν τους και με την πληρωμιάς μεγάλης άποζημιώσεως, 'Ηράκλειος μπόρεσε να διαπραγματευθή μαζί τους και να του κάμη να συνάψουν συνθήκην ειρήνης ως τό 619. 'Ηθελε ν' άπαλλαγη απ' αυτούς, έστω κι' ά πλήρως άκριβά την άπομάκρυνσί τους, γιατί σκεπτόταν να έπαναλάβη τον πόλεμο κατά τών Περσών. 'Η πείνι και ή πανούκλα ήλθαν ν' ανατρέψουν πάλι τά σχέδια του, γρήγορα όμως άρχισε μιá ξαφνική μεταβολή της καταστάσεως και μιá περίοδος νικών, που άναστήλωσε τό γόητρον της αύτοκρατορίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κρείως του Σουλεϊμάν
ροπλάνα μάχης έπε-
πολύ χαμηλά εναντί-
ροβολικού των Σοβιε-
αίφινιδιαστική επίθε-
έκτος μάχης 25 πυ-
κατεστράφη μία απο-
χικών.

Βεσσαραβίαν

ΕΣΤΙΟΝ, 26. (Στέ-
η ανωτάτη διοίκησης
ρομανικών στρατευ-
λει, ότι ο άγων διά
ρωσιν των ανατολικών
έδαφών έτετρατίστη.
6 άνακοινώθεν του
κτηγείου του ρουμανο-
ετώπου άγγέλλει: «Ο
ν άπελευθέρωσιν του
έδαφους προς άνατο-
στη. Άπό των Καρ-
της θαλάσσης είμεν
κυριοί των συνόρων
μας. Ο άγων συνε-
την έξασφάλισιν της
μας, διά την τά-
πολιτισμόν. Τά γε-
κά στρατεύματα προ-
έως πέραν του Δνει-
των τύπον,
ος τ' υπερνήσεως
ων ανέκλυτον έδήλωσεν
φρεντικά μέτρα μετα-
την Βεσσαραβίαν και
επαράτητα μέχρι του-
πολεμικών έπιχειρή-
και αι συγκοινωνή-
επάρτησαν. Η κυβέρ-
Γενικών Στρατηγείων
μέτρα διά την παλι-
τας άνακτηθείσας έ-
αλόγως των έπειγου-
και των συμφερόν-
σφύγων. Αρχικώς θα
άναφοδισμός των έν-
των και αι διοικητικαι
και ναυτιλιαί των
δρος της κυβερνήσεως
ότι η διανομή των
κ γίνη εις βάρος των
της Βεσσαραβίας και
ούτε θα θιγούν τά
ώματα και συμφέρον-
ληθέντα εις τό βασι-
«ρομανοποιήσεως»
ον και εις τας περιο-
εσσαραβίας και της
αίτινες παρέμειναν
τά πάλι έκπατρισμόν
ν. Αι α θά διανε-
κείνου ρος τους δ-
ρα όφείλει την άπελευ-
δου έπαρχιών της.

του Κιέβου

ΕΣΤΗ, 26. (Στέφανι).
κά στρατεύματα έν
μετά των γερμανικών
ας έπιχειρήσεις έκμε-
τάς προσάτους έπι-
αλώς πληροφορημένοι
ύγουν προς τό παρόν
εις λεπτομερестέρας
, αλλά τονίζουν ότι
πτατεύματα κυκλα-
ημιών εις τά περίχω-
ας του Κιέβου προσ-
εγνωσμένων προσπα-
θύνουν την άοκληρα-
σιν. Τά συμμαχικά
καταβάλλουν διαδοχι-
μονα αντίστασιν των
σθοφυλακών. Έκ των

Βυζάντιον

Μεταξύ Άνατολής και Δύσεως

53ον

Οι Βούλγαροι είχαν άρχισει τον πόλεμο από εξαετίας.. Η πρώτη σειρά των έπιτυχών εκστρατειών έπέτρεψε στον τσάρο Συμεών να καταλάβη την Άδριανουπολιν το 914· τά βυζαντινά στρατεύματα, παρά την βοήθειαν των Σέρβων, δεν μπόρεσαν να τον συγκρατήσουν· τά συνέτριψε σε σειράν πολλών μαχών και τά στρατεύματά του κατέλαβαν την Σερβίαν και την κατέστρεψαν τελείως. Κύριος τέλος της Θράκης και της Μοσχοδονίας, μετά τον πόλεμον πολλών έτων που ήταν έξαντλητικός και για τά δύο μέρη, ο Συμεών προήλασε το 924, ως τά τείχη της Κωνσταντινουπόλεως. Τά στρατεύματά του είχαν μπει στα προάστια. Ο Βούλγαρος τσάρος έκάπαζε γύρω από την πόλιν, υπό τά βλέμματα των έντρομων κατοίκων· διήρταζε και έπυρπολούσε· φορώντας την αυτοκρατορική στολή του, περιεφέρετο με την συνοδεία του ανάμεσα στα έρείπια. Ήκούοντο οι κραυγές των στρατιωτών που τον χαιρετούσαν με τον τίτλον του «Βασιλέως» που ο Συμεών άνωρειέτο από καιρό να προσθέση στο όνομά του. Και όμως η πόλις δεν υπέκυπτε. Για να καταληφθή έπρεπε ν' αποκινηθή και από την θάλασσαν και ο τσάρος δεν είχε πλοία. Έπρεπε να

καταβείωσιν των αίχμαλώτων που κλητεί ότι και τελευταίον σοβιετικαί ήπια παύσαν τον στήν επίδρασιν εις τό ήθικόν των ερυθρών ώστε εις ώρισμένα σημεία σοβιετική υποχώρησις μετεβλήθη εις άτακτον φυγήν. Κατ' άλλα τμήματα φορίας τά ούγγρικά στρατεύματα διαβάнта τον ποταμόν Ζυμπράν εις την Γαλικίαν, έκυρίευσαν άποθήκας με τεραστίας ποσότητας μη χρησιμοποιηθέντος πολεμικού υλικού. Τό κυριεύθην εις τας μεγάλας άποθήκας πλησίον του Καμένετς Ποντόσκ υλικόν παρέχει ένδιαφερούσας ένδείξεις. Διεπιστώθη δηλαδή ότι μεγάλαι ποσότητες όπλων, κατεσκευασμένων έσχάτως, έφερον όπας εις τό μέσον της κάννης. γεγονός όπερ άποδεικνύει σαφώς τό εις μεγάλην κλίμακα διενεργουόμενον εις τά σοβιετικά έργοστάσια σαμποτάζ. Αι όπαι έχουν έπιμελώς συγκαλυφθή, έτέρα παταγώδης άποδείξεις του έσκεμμένου σαμποτάζ. Πλησίον ένός μεγάλου εργοστασίου έπισκευής αυτοκινήτων εις τό Καμένετς Ποντόσκ έννευρέθη σημαντική άποθήκη βομβας άεροπορίας περιέχουσα δόμβας όλων των διαμετρημάτων, από 50—200 χιλιογράμμων, άκόμη δέ και γιγαντιαίας δόμβας των 500 χιλιογράμμων. Άπαντα τά εύρήματα παρουσιάζουν την μεγαλυτέραν άναρχίαν. Διά των τεραστίων αυτών ποσότητων σοβιετικού πολεμικού υλικού διαπιστούται ότι ά έχθρος ήναγκάσθη να τραπή εις φυγήν και συνεπώς δεν δύναται να γίνη λόγος περί ώργανωμένης υποχώρησεως.

ένισχυθούν επίσης και τά στρατεύματα κρούσεως· αλλά οι Άραβες, επί της βοήθειας των όποιων είχαν υπολογίσει ο Συμεών, δεν ήσαν σε θέση να έπιχειρήσουν εκστρατείας. Κι' όμως η κατάσταση ήταν σοβαρή. Ύπηρχε φόβος έξεγερσεως του πληθυσμού, που ειχε αποθαρρυνθή και τρομοκρατηθή· υπήρχε επίσης κίνδυνος να λιποτακτική ή φουρά η να προδώσουν οι στρατηγοί· η πόλις εκινδύνευε να παρασώθη στον έχθρο ή από τους κατοίκους της ή από τους υπερασπιστάς της. Και όμως έσώθη, με μία συρροή έξαιρετικων γεγονότων που μοιάζουν με θαύματα.

Ο τσάρος Συμεών, πραγματικά, εξέφρασε την έπιθυμία να συναντηθή με τον Ρωμανό τον Λεκαπηνό. Ήλπιζε πως να τον φοβίξει· Έσκόπεπτο να του προτείνη την διανομή της έξουσίας· Οι προθέσεις του έμειναν σκοτεινές. Είπε όμως φανερό πως ήλπιζε να κερδίση με τις διαπραγματεύσεις οτι δεν μπόρεσε να κερδίση με την βία. Ο χρονογράφος Νικηφόρος μας άφηγείται ώραιότητα αύτην την συνάντησιν:

«Ο Ρωμανός πήγε στην έκκλησία των Βλαχερνών μαζί με τον Νικόλαον Νικολαιο, έβαλε τά χέλια του πάνω στην ιερή θήκη, έπασε χαίμα, έβρεξε τό όπάτεο με τα όσφυρά του και παρεκάλεσε την Άφροδίτην Μητέρα του Θεού να άνοικήση την σκληρή καρδιά του Συμεών. Έπειτα άνοιξαν την θήκη όπου έφυλάσσοντο ο πέπλος της Παρθένου και ο όσφυράς της· άφου τον πήρε τον πέπλον έπασε πνευματικά περικεφαλιστεί και πήγε στον τοπο της συνάντησεως. Ο Συμεών έβασε εκεί τρεις ήμερες μετά την ένάτην ήμεραν του Νοεμβρίου, άκολουθούμενος από άναριθμητο πλήθος πορνεμιστών. Άλλοι απ' αυτούς είχαν χρυσές άσπίδες και άκοντια και άλλοι άσημίνας, όλοι δε είχαν ώραια και καλά όπλα. Όσοι ήσαν κοντά του τον προσφωνούσαν αυτοκράτορα στην γλώσσα των Ρωμαιών (δηλαδή έλληνικά). Οι συγκλητικοί παρακολουθούσαν τά συμβαινόντα πάνω από τά τείχη. Στην περίπτωσιν αύτην, περισσότερο από κάθε άλλην, έξεδηλώθη η σταθερότης της ψυχής του Ρωμανού, που είδε άτάραχος αυτό τό τρομακτικό πλήθος των έχθρών και που προχώρησε θαρραλέα ανάμεσα σ' αύτούς και έξέβασε την ζωή του για τό καλό των ύπηκόων του. Έπειδή έφθασε πρώτος στη μηχανή για την όποιαν ώμίλησα (μιάν έξέδρα και μία σκηνή που κατεσκευάσθησαν έπίτηδες για την συνάντησιν) περίμενε τον Συμεών. Οι όμηροι είχαν δοθή και από τά δύο μέρη. Οι Βούλγαροι ήρδύνησαν προσεκτικά την μηχανή, γιατί έφοβούντο μήπως υπήρχε καμμία παγίδα. Ο Συμεών κατέβηκε από τό άλογό του, πλησίασε τον αυτοκράτορα και άφου χαιρετήθηκαν άρχισαν να συζητούν για την ειρήνη. (Μεθαύριον ή συνέχεια)

AK OCHNON

27/1/5 (1941)
«Theoria»

Βυζάντιον

Μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως

580v

Κατὰ τὰ ἔξη χρόνια αὐτῆς τῆς βασιλείας ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τεματισθῆ μὲ αὐτὸ τὸ αἱματηρὸ δράμα, ὁ Νικηφόρος Φωκάς συνέχισε, ὡς αὐτοκράτωρ τὶς κατακτήσεις ποὺ εἶχε ἀρχίσει ὡς στρατηγός. Τὰ βυζαντινὰ στρατεύματα ὀδηγούμενα ἀπ' αὐτὸν, πηγαίναν ἀπὸ νίκη σὲ νίκη εἰσέβαλε στὴν Κιλικία καὶ τὴν κατέλαβε ὁλόκληρη, κατέκτησε τὴν Κύπρο καὶ ἐπέτεθη ἐναντίον τῆς Ἀντιοχείας, τὴν ὅποιαν κατέλαβε τὸ 969. Αὐτὴ ἡ τελευτη... πτυχία ἐπρόκειτο νὰ ἐξῆ... ἰον ἀντίκτυπο στὸν μουσουλμανικὸ κόσμον καὶ στὴν χριστιανοσύνη: πόλις περίφημη γιὰ τοὺς πατριάρχες ποὺ διηύθυναν τὴν ἐκκλησίαν τῆς, μὲ τὶς συνόδους ποὺ εἶχαν συνέλθει ἐκεῖ, μὲ τοὺς ἁγίους ποὺ εἶχαν ζήσει σ' αὐτήν, ἡ Ἀντιόχεια ἐπέστρεψε στὴ χριστιανικὴ κοινότητα καὶ ὁ Σταυρὸς ὕψωνόταν πάλι σ' αὐτήν. Ἀλλὰ ὁ στρατὸς τῶν Ρωμαίων ἤθελε νὰ συνεχίσῃ τὶς νίκες του καὶ πρὸ πέρας, ἐκίνησε γιὰ τὸ Χαλέπι ποὺ εἶχε βαναυεῖ κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ βυζαντινοῦ στρατεύματος καὶ ἡ μεγάλη πόλις τῆς Συρίας ὑπέκυψε. Μὲ μιὰ συνθήκη ποὺ υπεγράφη μετὰ τὴν δολοφονία τοῦ Νικηφόρου καὶ ποὺ ἐπεκύρωνε τὴν τελευταία νίκη του, ἡ Ἀντιόχεια γινόταν ἑλληνικὴ πόλις καὶ πολλὲς συριακὲς ἐπαρχίαι προσηρτώντο στὴν αὐτοκρατορία, ἐνῶ ἄλλες ἐπαρχίαι καὶ κυρίως ἡ ἡγεμονία τοῦ Χαλεπινοῦ, ἀνεγνώριζαν τὴν ἐπικυριαστικότητα τῆς Βαρείς φόροι ἐπεβλήθησαν στοὺς Ἀραβὰς, οἱ ὅποιοι ὑπεχρεώθησαν νὰ συνεργάζωνται στρατιωτικῶς. Τὰ βυζαντινὰ караβάνια ἐξῆσαν παντοῦ τὸ ἐλεύθερο πέρασμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀραβικῶν ἀρχῶν· οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίαι ποὺ εἶχαν καταστροφή ἔπρεπε νὰ ἀνοικοδομηθοῦν· ἡ ἐπικυριαρχία τοῦ Βυζαντίου ἀναγνωρίζονταν ἀνεπιφύλακτα. Ὁ Βασίλειος ἀναφέρει γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ, μὲ πολὺ χαρακτηριστικὴ φράσι ἐνὸς Μουσουλμάνου ἱστορικοῦ, τοῦ Γιαχιά-Ἰμπν-Σαίντ: «Οἱ ἐπιδρομὲς τοῦ Νικηφόρου, γράφει, ἔγιναν δισοκέδασι γιὰ τοὺς στρατιώτες του, γιατί κανεὶς δὲν τοὺς ἐπετίθετο καὶ δὲν ἀντετάσσετο σ' αὐτοὺς· προχωροῦσε ὅπου τοῦ ἄρεσε, κατέστρεφε ὅτι ἤθελε, χωρὶς νὰ συναντήσῃ οὔτε ἓνα Μουσουλμάνο, ἢ

ἓνα ὁποιοῦνδήποτε ποὺ νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ ἢ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ κάμῃ ὅτι ἤθελε. Κανεὶς δὲν μπορούσε νὰ τοῦ ἀντισταθῆ».

Ὁ Νικηφόρος Φωκάς προσπάθησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ Βυζαντίου πρὸς ὅλες τὶς διευθύνσεις. Τὸ 967 ἐπέτεθη κατὰ τῆς Βουλγαρίας, κατέλαβε τὴν Θράκη καὶ προήλασε ὡς τὸν Αἴμο. Μολοντοῦτο, φρονώντας πὼς θάταν ἀπερισκεψία νὰ προχωρήσῃ πρὸ πέρας, προσέφυγε στοὺς Ρώσους γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν κατάκτησι αὐτῶν τῶν παραδουναβιῶν χωρῶν. Ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος, ἡ αὐτοκρατορία διατηροῦσε σχέσεις μὲ τὴν Ρωσία, τῆς ὁποίας οἱ ἔμποροι ἤρχοντο νὰ ἐμπορευθοῦν στὴν Κωνσταντινούπολι καὶ τῆς ὁποίας οἱ μισθοφόροι ὑπηρετοῦσαν στὸν βυζαντινὸ στρατόν. Ἡ αὐλὴ τοῦ Βυζαντίου εἶχε μάλιστα δεχθῆ τὸ 957, τὴν ἐπίσκεψιν τῆς πριγκίπισσας Ὀλγας. Τώρα, ἡ πριγκίπισσα τοῦ Κιέβου ἦταν ἡ διαδοχὴ ποὺ ἐδέχθη νὰ καταλάβῃ τὴν αὐτοκρατορία τοῦ Νικηφόρου τῆς Βαρείς Βουλγαρίας. Ὅταν ὅμως τὴν κατέκτησε ἀρνήθη νὰ τὴν παραδοῦν καὶ ἡ δολοφονία τοῦ Νικηφόρου διηκούσθη τὴν προδοσίαν του.

Στὴν Δύση, οἱ ἐπιχειρήσεις ἦσαν λιγώτερο ἀποφασιστικαί. Ὁ Ὄθων Α΄ εἶχε ἀνακηρυχθῆ στὴ Ρώμη αὐτοκράτωρ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐνεργοῦσε σὰν κυρίαρχος ὁλοκληροῦ τῆς χερσονήσου. Ἐπιθυμοῦσε, καὶ τὸ τέχνασμα ἦταν ἐξυπνο, νὰ δώσῃ στὸν γιό του ὡς σύζυγον μιὰν βυζαντινὴν πριγκίπισσα. Στὴν αἴτησί του ὅμως ὁ Νικηφόρος ἀπήντησε βίαια μὲ ἓνα ἀληθινὸν τηλεσίγραφο, ἀπαγορεύοντας στὸν καίσαρα τῆς Ρώμης νὰ σφετερίζεται τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἀπαιτώντας τὴν ἐπιστροφή ὅλων τῶν ἰταλικῶν ἐδοφῶν ποὺ ἀνήκαν ἄλλοτε στὸ Βυζάντιο. Ἡ λύσις ὅμως τοῦ δυτικοῦ προβλήματος, ὅπως καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ, ἐμελλε ν' ἀναβληθῆ μετὰ τὸν φόνον τοῦ Νικηφόρου Φωκά. Ἄν ὅμως στὰ δύο αὐτὰ σημεῖα ἄφρησε στοὺς διαδόχους του τὸ βάρος τῆς ἀποφάσεως, εἶχε σημειώσει ἐναντι τῶν μουσουλμάνων νίκες ποὺ ἀποκαθιστοῦσαν, ἐν ὅλῃ του τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, τὸ κύρος τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς, ὁ δολοφόνος καὶ διάδοχος τοῦ θείου

του, δὲν ἦταν κατώτερός του οὔτε στὴν ἐξυπνάδα, οὔτε στὴν παλληκαριά, οὔτε σὲ στρατιωτικὲς ἱκανότητες. Ἦταν γιὰ τὸν αὐτοκράτορα, κατὰ τὴν διάρκειαν ὅλων τῶν πολέμων του, ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους στρατηγούς του, αὐτὸς στὸν ὁποῖον μπορούσε ν' ἀφήσῃ κάθε πρωτοβουλία. Γενόμενος Βασιλεὺς, ὁ Τσιμισκῆς, ἐμελλε νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἀντικατέστησε κατὰ τὸσον βίαιον τρόπον. Μόλις ἐφόρεσε τὸ στέμμα, βρέθηκε στὴν ἀνάγκη ν' ἀντιμετώπισῃ ρωσικὴ ἀπειλή. Ὁ Σδιατοσλαῦος, καταπληκτικὸς ἀπὸ τὴν εὐκολία μὲ τὴν ὁποίαν κατέκτησε τὴν Βουλγαρίαν, ἐξασθενημένη καὶ ἀνίκανη νὰ τοῦ ἀντισταθῆ, ἐθεωροῦσε ἤδη τὸν ἑαυτὸ του κύριον τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Δὲν ἐδίστασε νὰ εἰσβάλῃ στὴν Θράκη καὶ σὲ λίγο τρόμος κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολι: καμμιά πόλι, ἐκτὸς Ἰσῶς τοῦ Παρισίου, δὲν ὑπέκειτο ποτὲ τόσο σὲ ξαφνικὲς συγκινήσεις, σὲ χιμαϊρικὲς ἐλπίδες ὅπως καὶ σὲ ἀδικαιολόγητους φόβους. Ἀλλὰ μιὰ μάχη, τὴν ὁποίαν ἔχασαν, ἐδίωξε τοὺς Ρώσους ὡς τὶς θέσεις ἀπὸ ὅπου εἶχαν ξεκινήσει καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς ἀρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ ἐκστρατεία ἐναντίον τους. Τὴν διηύθυνε μόνος τὸ 972. Καὶ ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ κατέληξε στὴν κατατρόπωσι τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν συνθηκολόγησι τοῦ Σδιατοσλαῦου, μετὰ τριήμερον σκληρῶν πολιορκιῶν ποὺ ὑπέστη στὸ Δορυστόλον. Τὰ δύο τρίτα τοῦ στρατοῦ τοῦ εἶχαν ἐξολοθρευθῆ καὶ ἡ Βουλγαρία εἶχε χαθῆ. Ἐμελλε ἀλλωστε νὰ δολοφονηθῆ κατὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ νομάδες τουρκικῆς φυλῆς, τοὺς Πετσενέγους, ποὺ τὸν ἐσφάξαν μὲ ὅλη τὴν ἀκολουθία του καὶ ἔκαναν τὸ κρανίον του κύπελλο. Τότε τὸ Βυζάντιο προσήρτησε ὁλόκληρον τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Βουλγαρίας ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ ἐπίδρασι τοῦ πολιτισμοῦ του καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ὠργάνωσε θρίαμβον, ἀνεβασμένους σ' ἓνα ἄρμα τὸ ὁποῖον ἀκολουθοῦσε πεζῆ ὁ Βούλγαρος τσάρος Βόρις.

Μετὰ τὴν ἐνδοξον αὐτὴν ἐκστρατείαν, ὁ Τσιμισκῆς ἀπεφάσισε νὰ ἐπεκτείνῃ περισσότερο τὶς ἀνατολικὲς κτήσεις τῆς αὐτοκρατορίας. Δὲν παραδεχόταν ὄρια στὶς κατακτήσεις του καὶ ὠνειρευόταν νὰ κυριαρχήσῃ σ' ὁλόκληρη τὴ Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἀραβίαν, Ἰσῶς δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον. Κατέλαβε τὴ Μεσοποτομία τὸ 974, ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Συρίας, ποὺ εἶχαν μείνει ἀκόμη ἀνεξάρτητες, τὸ 975, κατέκτησε τὴ Φοινίκη καὶ τὴν Παλαιστίνην καὶ ὠδήγησε τὰ στρατεύματά του εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

(Μεθαύριο ἢ συνέχεια)